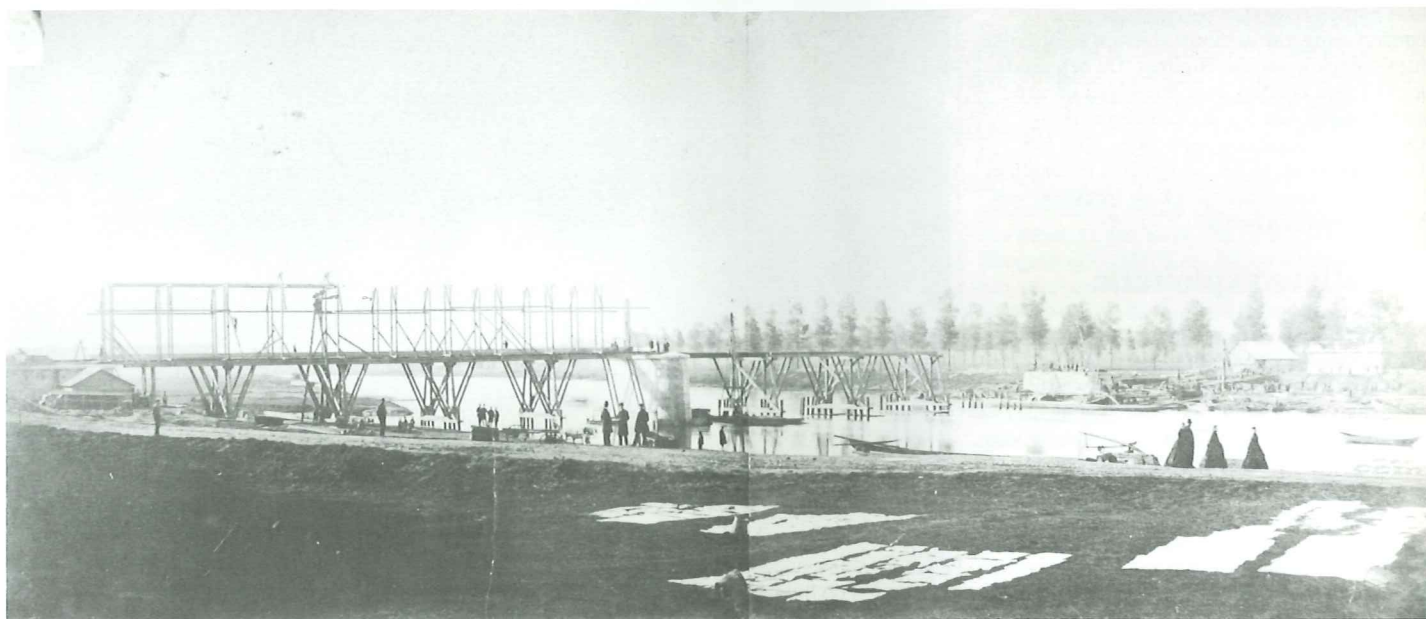

FOTOGRAFIE IN ROERMOND 1839-1900

Panorama: Opname gemaakt tijdens de bouw van de Maasbrug, die duurde van 1860 tot 1867. De foto bestaat uit twee afdrukken die aan elkaar zijn geplakt. De fotograaf is niet bekend. (Collectie Gemeente Archief Roermond, GAR).

Verantwoording

Twee jaar geleden werd ik geattendeerd op een kranteartikel uit 1868, waarin een fotograaf ter sprake kwam. Na dit stukje gelezen te hebben, was mijn nieuwsgierigheid gewekt en ik nam mij voor een overzicht te maken van fotografen met bijbehorende data. Ik beperkte mij hierbij tot Roermond in de 19de eeuw.

Mijn onderzoek is gebaseerd op advertenties in kranten, waarbij ik heb geprobeerd alle gegevens door andere bronnen bevestigd te krijgen. Dit waren voornamelijk de patentregisters en het bevolkingsregister van Roermond.

Naast namen en data zijn zoveel gegevens 'meegekomen' dat het mogelijk bleek een artikel te schrijven over de fotografische gang van zaken in 19de-eeuws Roermond. Het artikel in dit Photohistorisch Tijdschrift is een bewerking van mijn artikel dat is verschenen in Jaarboek 21 van Heemkundevereniging Roerstreek.

Roermond

Het Midden-Limburgse Roermond ligt vlak bij de Duitse grens en ook naar het westen toe is de grens met België, niet ver. Voor de Roermondse fotografie zijn het ook buitenlanders geweest die een belangrijke rol hebben gespeeld. De stad had in de 19de eeuw duidelijke contacten met België en Duitsland. Vóór 1839 maakte het huidige Limburg deel uit van een groter geheel, waarvan het westelijk deel nu bij België hoort. Ook kruisen de noord—zuid spoorlijn van Nijmegen/Maastricht en de oost—west spoorverbinding Mönchengladbach/Antwerpen elkaar in Roermond. Van belang is verder dat Roermond bezig was zich gedurende de jaren 1860-'70 als industriestad te ontwikkelen, waaraan echter na de jaren 1870 een einde kwam. Ook genoot de stad enige bekendheid als kunststad, wat onder andere te danken was aan de beeldhouwateliers. In 1855 woonde bijna vijftien procent van de Midden-Limburgse bevolking in Roermond. Twintig jaar later was het aantal inwoners gestegen van 7474 tot 9717. Vergeleken met Venlo en Weert groeide Roermond het snelst. Na 1875 werd Venlo de snelst groeiende van de drie. In 1900 had Roermond 12.509 inwoners.

Reizende fotografen

Op 27 juli 1850 konden de lezers van het lokale blad *Marktberigten te Roermond* een advertentie lezen waarin A. Reyners aankondigde dat hij 'alle soorten van portretten in kleuren voor Daguerreotypie'

vervaardigde. Dit is de vroegste verwijzing naar fotografische activiteiten die ik heb gevonden, maar het is natuurlijk niet uitgesloten dat in de voorafgaande elf jaren fotografen Roermond hebben bezocht. Vooral in de eerste jaren van de fotografie was het laten maken van een portret een aangelegenheid voor de beter gesitueerden. Een Daguerreotypieportret kostte al gauw tien tot vijftien gulden, waardoor de klantenkring beperkt bleef. Een kleine stad als Roermond was voor een fotograaf niet interessant om zich te vestigen. De meeste fotografen reisden dan ook rond en bezochten op deze wijze een groot aantal plaatsen. In de jaren 1850 werden de portretten goedkoper en bovendien ging het beter met de economie. De potentiële klantenkring van de fotograaf werd dus groter. Voor Roermond is de periode tot ongeveer 1870 de tijd van de reizende portrettisten. Na deze periode bezochten de reizende fotografen de stad nog wel, maar hun aantal was niet zo groot, en bovendien waren het vaak mensen die met een kraampje op de kermis stonden. In de vroege periode werden de ateliers ingericht bij een hotel, café of andere zaak. Het valt op dat één adres vaker door verscheidene fotografen werd gekozen. Na Reyners richtte ook bij voorbeeld P. Weijnen, de tweede fotograaf, in 1855 zijn atelier in bij het 'Hotel van Venlo'. Na 1855 duurde het weer drie jaar voordat een fotograaf Roermond bezocht. Ditmaal was het L. Sax & Cie, die hun bezoek al van tevoren door middel van een advertentie bekendmaakten. De heren prezen zich aan door hun, in onze ogen amusante, advertenties. Ze noemden zich doctoren der photographie, élèves van professor Belloc uit Parijs. Ook in Groningen (1858), Utrecht (1858-1859) en Sittard (1858) maakten ze op deze wijze

reclame voor hun kunsten. Een klein deel van hun route in het Limburgse is te volgen aan de hand van advertenties. Begin februari 1858 waren ze in Weert werkzaam, waarna ze enige weken in Roermond verbleven om vervolgens naar Sittard te vertrekken. Wellicht kan onderzoek in andere plaatsen meer van hun route aan het licht brengen.

Er bestaat nog onduidelijkheid over de schrijfwijze van de naam. In de advertenties en in andere artikelen heb ik verschillende schrijfwijzen gevonden. Een opsomming: Lock-Sax, Lack Sax, Laek Sax, Loek Sax en Loet Sax, waarbij Loek wel het meeste voorkomt.

De andere reizende fotografen zijn terug te vinden in het alfabetisch overzicht, maar één fotograaf wil ik er op deze plaats nog uitlichten. Dat is de uit Kleef afkomstige Theodoor Diepenbach, die voor het eerst adverteerde op 21 september 1867. Hij was de eerste fotograaf die de stad meermalen bezocht en hij scheen het zelfs zo aangenaam te hebben gevonden, dat hij zich in oktober 1869 vestigde in Roermond. Helaas werd hij genoodzaakt zijn atelier precies een jaar later alweer te sluiten. Op een korte uitzondering na zien we Theodoor na oktober 1870 niet meer terug in Roermond. Van zijn broer August, die in dezelfde periode ook in Roermond verbleef, zullen we echter meer vernemen.

Gevestigde ateliers

De eerste verwijzing naar een gevestigd atelier staat in de *Maas- en Roerbode* van 5 mei 1860. In een advertentie liet J. Lorient weten dat hij bij zijn al bestaande 'atelier van vergulding op hout, gevoegd heeft een atelier van photographie'.

Bijzonder aardig is de vermelding in dezelfde advertentie dat 'alle dagen versche droog-gest' bij hem verkrijgbaar was.

Lorient is een voorbeeld van de vroege fotografen voor wie de fotografie niet de enige bron van inkomsten was. In de patentregisters van die jaren staat hij ingeschreven als vergulder, fotograaf en winkelier. In 1866 wordt hij de laatste keer vermeld in het patentregister.

In april 1861 verhuisde Lorient van de Brugstraat 231 naar Onder aan de Markt 111. In het vrij komende pand vestigde zich Henri Rijcken, de tweede vaste fotograaf van Roermond. Uit de eerste en enige advertentie die ik van hem heb gevonden, blijkt dat hij een ruim aanbod had. Zo adverteerde hij met: '...Photographische beelden, groepen en landschappen ... op Glas, Wasdoek en Papier in verschillende grootte, portretten in Etuis, Broches en Medaillons, alsmede de thans zoo alom gezocht wordende Visitenkaarten Portretten.'

De laatste vermelding van Henri Rijcken staat in de patentregisters van 1863-64. Misschien is de concurrentie van Lorient en het derde atelier, dat in het midden van 1863 door J. F. van Elewijck werd geopend, te groot geweest.

Elise Mischke

De eerste gevestigde ateliers bestonden alle maar enkele jaren, waarin verandering kwam met de komst van August Diepenbach. Wanneer August precies in Roermond is gekomen, heb ik niet kunnen achterhalen. Of

Brand kathedraal: Een van de foto's op kabinetformaat uit een serie die het afbranden van de kathedraal op 20 mei 1892 laat zien. (Collectie GAR).

hij in het atelier van zijn broer Theodoor heeft gewerkt voordat hij zijn eigen zaak begon, is ook niet duidelijk. Misschien heeft hij het atelier overgenomen dat Theodoor in oktober 1870 moest sluiten. Waarschijnlijk heeft hij al vóór 1870 in Roermond als fotograaf gewerkt. In een advertentie van 6 mei 1871 staat namelijk: 'Hij hoopt door eene prompte bediening het vertrouwen, hetwelk hij verscheidene jaren alhier genoten heeft, te blijven behouden.' De eerste zekere aanwijzing dat August fotograaf was in Roermond vinden we een jaar eerder, op 14 mei 1870, als hij een leerling vraagt. Daarna blijkt hij aan de Frans-Duitse oorlog te hebben deelgenomen, want op 8 april 1871 verschijnt pas zijn tweede advertentie, die begint met: 'Uit het oorlogsveld teruggekeerd...'

Hij opende zijn atelier bij kleermaker Hendrickx in de Oliestraat, waar ook zijn broer Theodoor in 1867 het atelier had. Vanaf

Groep op de Markt: Opname van de cavalcade, gemaakt op 28 juni 1868 door Theodoor Diepenbach. Er zijn ook een groepsportret en diverse carte de visite-portretten bewaard gebleven. Het opnemen van de foto op de Markt is beschreven in de Volksvriend van 4-7-1868: 'Vooral op de ruime markt maakten de verschillende troepen een betooverenden indruk, toen zij op een gegeven signaal, met het front noordwaarts, onbeweeglijk geposteed stonden, in een oogenblik dat van eene geschikte plaats eene photographische voorstelling werd getrokken. Een luid hoera weergalmde door de lucht toen de kunstenaar een teeken gaf dat dezelve gelukt was...'. (Collectie GAR).

eind september was het atelier weer gesloten vanwege werkzaamheden elders, en op of iets voor 11 november trouwde August Diepenbach met Elise Mischke. Vanaf begin december was zijn atelier weer geopend en was nu gevestigd op Zwartbroek 339. De volgende jaren zou het, voor zover bekend, ook niet meer voor langere tijd gesloten zijn of van adres veranderen.

Helaas heeft August het niet nodig gevonden veel te adverteren. Alleen toen hij in december 1874 een lichtdrukatelier aan zijn fotografisch atelier toevoegde, maakte hij enkele keren reclame hiervoor.

Op 26 januari 1876 stierf August na een '...kortstondige, smartelijke...' ziekte. Hij was 38 jaar en 10 maanden oud. In het overlijdensbericht wordt al gelijk door de weduwe megedeeld dat het atelier op dezelfde voet wordt voortgezet. Hierbij werd Elise bijgestaan door haar zwager Theodoor, die tien jaar eerder ook al in Roermond had gewerkt als fotograaf, en Wilhelm Penning, die echter in oktober 1876 alweer ophield voor haar te werken. In oktober stond ook al vast dat Elise weer zou trouwen. De tweede echtgenoot was Adolph Lasinsky, die net zoals August en Elise uit Duitsland afkomstig was en al een atelier had in Venlo. Ze zijn getrouwd op 8 februari 1877. Adolph Lasinsky is naar Roermond gekomen en wat van het atelier in Venlo is geworden is onbekend. Naast het atelier in Roermond werd het atelier in Venlo nog enige tijd vermeld op de achterkant van foto's. Na zijn dood blijkt dat er in Venlo een kast stond met toebehoor en toestellen, met een waarde van f 250.-.

In december 1880 was de Maas buiten haar oevers getreden en stonden in Roermond een aantal straten onder water. De ondernemende Lasinsky maakte hiervan enkele opnamen en wilde deze verkopen.

Bijzonder interessant is dat fotograaf Penning, die van 1876 tot 1883 ook een atelier had, geprobeerd heeft soortgelijke opnamen te maken, maar hierin niet is geslaagd. In een advertentie beschuldigde Lasinsky de heer Penning ervan zijn foto's te hebben nagemaakt en te hebben verkocht. Hoe de hele affaire is afgelopen is verder niet bekend en of Penning inderdaad schuldig is geweest, zal ook wel nooit worden achterhaald.

Elise's geluk was ook ditmaal niet van erg lange duur. Op 28 februari 1891 stierf Adolph op 42-jarige leeftijd '...na eene kortstondige maar hevige ziekte' en Elise bleef weer achter met een fotografisch atelier.

Lang bleef ze niet stilzitten, want op 14 maart verscheen een advertentie waarin ze bekendmaakte dat de fotozaak gehandhaafd bleef. Twee opmerkingen in deze advertentie zijn nog van belang. Volgens Elise is de firma al 25 jaar in Roermond, wat zou kunnen betekenen dat zij Theodoors atelier meerekent en begint te tellen vanaf 1866, een jaar voordat Theodoor Diepenbach zijn eerste advertentie plaatste.

Ergens tussen 1891 en juli 1894 trouwde Elise met de koopman Franz Simon. Het atelier en de inboedel werden openbaar verkocht op 23 juli 1894. Helaas werd op de officiële lijst van verkochte goederen niet gerept over ook maar één fotografisch artikel.

De nieuwe eigenaars, O. Hegemann en E. Bingen, heropenden het atelier omstreeks 15 september, nadat het verplaatst was naar de hoek Schoenmakersstraat—Jesuitenstraat.

Volgens de volgende advertentie was er nog een verbinding geweest tussen Hegemann en C. G. Weers: 'De associatie tusschen O. Hegemann en C. G. Weers is van af 1 Jan. 1898 ontbonden en zullen alleen inkoop en gedaan door C. G. Weers, ten behoeve van de photographische inrichting 'Hegemann & Bingen' voldaan worden. C. G. Weers'. Hoe de hele zaak heeft gezeten is nog niet duidelijk, maar uiteindelijk zou Weers het atelier overnemen. Eerst werd nog in 1900 het atelier van Hegemann & Bingen verplaatst naar de Christoffelstraat no. 18, het adres van Weers. Hoewel mijn onderzoek zich beperkt heeft tot de 19de eeuw is mij wel bekend dat Weers tot juni 1930 in de Christoffelstraat 18 heeft gewoond en daarna is verhuisd naar Eindhoven.

Nog een laatste opmerking inzake Elise Mischke. Zij overleed op of iets voor 11 april 1895 te Crefeld op 52-jarige leeftijd.

Andere ateliers

Vermeldenswaard zijn nog twee andere studio's. De eerste is de zaak van Wilhelm Penning, die voor zichzelf begon na eerst bij de weduwe Diepenbach te hebben gewerkt. Eind oktober 1876 maakte hij bekend dat zijn atelier gevestigd is bij mejuffrouw Hilgers. Na zijn overlijden op 24 maart 1883, bleef het atelier gevestigd aan het Munsterplein. Net zoals Elise Mischke zette de weduwe Penning de zaak voort en vanaf 1 april 1883 was het

Groepsportret: Enkele deelnemers aan de cavalcade, gefotografeerd door Theodoor Diepenbach. (Collectie GAR).

atelier weer geopend. Van haar zijn na april 1883 geen advertenties meer bekend. Op 1 april 1886 vertrok de weduwe Penning uit Roermond en ging naar Düsseldorf. Er zijn geen aanwijzingen dat het atelier door iemand anders is voortgezet.

Het volgende atelier dat van enig belang is geweest, werd in januari 1891 door H. J. Tollens geopend. Aannemelijk is dat hij het atelier van Fr. G. van Steensel van der Aa — die van juni tot december 1890 op hetzelfde adres werkzaam is geweest — voortzette. Tollens had ook ateliers in Dordrecht en Eindhoven en waarschijnlijk had hij het werk in Roermond overgelaten aan anderen, onder meer J. M. Weber en John Bignell.

In zijn advertenties wees Tollens altijd op zijn veelvuldig bekroonde werk en maakte hij alleen maar reclame voor vergrotingen in zogenaamde 'onvergankelijke fotografie', waarmee hij de kooldruk bedoelde. Omdat Tollens weinig variatie aanbracht in zijn

Nieuw! Geheel Nieuw!

STANDPLAATS MARKT, TEGENOVER HET STADHUIS.

PHOTOGRAPHIE ELECTRIEK.

De jonge juffrouw MAAS heeft de eer het geachte publiek bekend te maken dat zij dit jaar voor de eerste maal alhier zich bezig zal houden met het vervaardigen van Amerikaansche Photographie Instantanee. Door deze nieuwe uitvinding is zij in staat de portretten netjes en zuiver af te werken en de prijzen zijn zoo laag gesteld, dat een ieder hiervan kan profiteren.

Door deze geheel nieuwe uitvinding is het aan de kunst mogen gelukken door electriciteit, zoowel bij dag als bij avond, welgelijkende portretten af te leveren.

1 GROOT PORTRET KOST MAAR 25 CTS.
6 PORTRETTEEN VOOR 50 CTS. EN 5 PORTRETTEEN VOOR 50 CTS.
GROEPEN VAN 6 PERSONEN AAN 40 CTS.

Met een talrijk bezoek hoopt vereerd te worden

P. MAAS.

Advertentie Maas- en Roerbode 30-5-1860

advertenties, die gedurende enige jaren vrijwel wekelijks in de krant stonden, is er niet veel meer over zijn atelier te melden. In maart 1905 verschenen enkele advertenties waarin hij bekendmaakte dat zijn atelier met alle camera's, achtergronden, meubels enz. te koop was.

Het atelier

De meeste advertenties boden maar zeer beperkte informatie, maar soms werd er iets vermeld waardoor we ons een beter beeld kunnen vormen van de fotografische praktijk. De eerste reizende fotografen werkten in de openlucht. Toen fotografen zich op een plaats vestigden, werd het mogelijk ook speciale ateliers te bouwen. Deze studio's met glazen daken en grote ramen, kwamen ook voor in Roermond, maar in de jaren 1860 waren ze nog bijzonder genoeg om te worden vermeld in de advertenties. Zo schrijft Van Elewijck in november en december 1863: 'Zijn aanmerkelijk vergroot en met glas overdekt atelier ter vervaardiging van photographische portretten zal steeds behoorlijk verwarmd zijn'.

Nog in december 1871 liet August Diepenbach weten dat hij door het bouwen van een glas-salon in staat is bij elke weersgesteldheid opnamen te maken. Hoe belangrijk goed daglicht was voor deze fotografen blijkt uit het lot van Theodoor Diepenbachs atelier. In oktober 1869 opende hij zijn nieuw gebouwde en met glas gedekt atelier, dat bovendien in het winterseizoen werd verwarmd. Precies een jaar later, in oktober 1870, werd het atelier weer gesloten, omdat '...door het stellen van een nieuwen bouw het licht mijner werkplaats benomen wordende, ik genoodzaakt ben mijn atelier te verplaatsen...'.

Theodoor zou echter geen atelier meer openen in Roermond.

De belangrikheid van het beschikbare daglicht blijkt ook uit de openingstijden. Er is een duidelijk verschil in openingstijden tussen de donkere periode van november tot februari en de lichte maanden maart tot en met oktober. 's Winters begon men bij voorkeur om 10 uur en stopte om 15 uur. In de overgangsmaanden in het voor- en najaar werkte men over het

algemeen tot 16 uur, terwijl men 's zomers om 9 uur begon en doorwerkte tot 17 uur.

Van ongeveer 1890 af blijkt men niet meer zo afhankelijk te zijn van daglicht. Van Steensel van der Aa werkte in december 1890 door tot 17 uur, terwijl Tollens gedurende het gehele jaar 1893 van 9 tot 18 uur werkte.

Waarschijnlijk maakten deze fotografen gebruik van kunstlicht.

Kermisfotografe 'Jongefrouw Maas' maakte in 1885 al welgelijkende portretten met behulp van electriciteit, zowel overdag als 's avonds.

De produkten

Uit de meer dan 300 advertenties die ik heb bijeengebracht, blijkt dat er in de vorige eeuw een gevarieerd aanbod bestond wat betreft afwerking en techniek van foto's. Natuurlijk waren ook de cartes de visite erg populair. Henri Rijcken plaatste de eerste advertentie voor cartes de visite op 25 mei 1861 en de bekende cabinetfoto's verschenen in maart 1868, voor zover dit uit de advertenties af te leiden was. Interessant is dat er ook foto's van

PHOTOGRAPHIE.

J. LORIENT, vergulder, heeft de eer bekend te maken, dat hij bij zijn Atelier van vergulding op hout, gevoegd heeft een Atelier van Photographie tot vervaardigen van portretten, kunstvoorwerpen, enz. zwart en gekleurd, in alle soorten en tot zeer billijke prijzen. Geene andere dan welgelijkende portretten worden afgeleverd. Hij beveelt zich in ieders gunst.

Woonplaats Brugstraat te Roermond.

Bij denzelfden is verkrijgbaar alle dagen verse

DROOG - GEST.

Advertentie Maas- en Roerbode Lorient 5-5-1860

beroemdheden werden aangeboden. Destijds was het een populaire bezigheid deze te verzamelen. Opvallend is dat er in Roermond alleen portretten werden aangeboden van bekende geestelijken uit de stad en omgeving. In de tijd voor de cartes de visite kon men een Daguerreotypie portret laten opnemen. Fotograaf Reyners kleurde deze portretten ook nog in, terwijl de prijzen varieerden van f 2,50 tot f 12.—. Goedkoper was de ambrotypie, waarvoor reclame werd gemaakt in 1861 en 1863 door Lorient en Rijcken. In de loop van

de eeuw kon men ook foto's laten vervaardigen op doek, email en in kooldruk en Balduin Schwartz maakte portretten in levensgrootte. Foto's die men in brochures en medaillons droeg werden opgenomen door Henri Rijken. Bovendien kon men in 1885 op de kermis direct-klaar foto's laten maken voor de lage prijs van 50 cent per zes stuks. Behalve portretten kon men ook opnamen van verschillende gebeurtenissen kopen. Theodoor Diepenbach maakte bij voorbeeld in 1868 een overzichtsfoto van de deelnemers aan een cavalcade, die op de markt stond opgesteld. Hij verkocht afdrucken hiervan voor 2 frank per stuk. De overstroming van 1880 werd ook gefotografeerd, zoals ik al heb beschreven, en de brand die de kathedraal in 1892 in de as legde werd ook vastgelegd in een serie foto's. Er schijnt in de 19de eeuw ook behoefte te zijn geweest aan de mogelijkheid om reproducties te laten maken van schilderijen, gravures, tekeningen, plattegronden, oude foto's, enz., want reeds in 1860 adverteerde Lorient met deze service. De meeste belangrijke ateliers tot aan het begin van onze eeuw boden deze mogelijkheid en zelfs reizende fotografen, zoals Balduin Schwartz, maakten reproducties. In de advertenties werd een enkele keer een prijs vermeld, maar dat gebeurde zo zelden dat er geen goed overzicht van te geven is. Uitzondering hierop zijn de populaire cartes de visite. Onderstaand overzicht geeft aan hoe de prijzen zich ontwikkelden. Bedacht moet worden dat de inkomens ook veranderden. Rond 1850 werden in Roermond bij voorbeeld lonen uitbetaald van f 3,60 per week, terwijl een brouwersgezel in 1871 f 4,80 tot f 7.- verdiende. In 1900 was het loon van een brouwerij-arbeider f 10.- tot f 12.-.

Jaar	Aantal cartes de visite				
	1	3	6	12	
1863	1,00			3,00	5,00
1865		1,75		2,50	4,00
1866	0,50*				
1869		1,00		1,80	3,00
		1,20		2,00	3,50
1873			1,00		
1876		1,50		2,80	4,50
		1,80		3,00	5,00
1879		1,20		2,00	3,60
1881	0,30*				
1890					2,00
					3,00
1891				1,00	
1895				1,80*	
1896				1,80*	
1897				1,80*	3,00
1898				1,80*	

* = Actieprijs

Afsluiting

De resultaten van mijn onderzoek, waarvan er een aantal is samengebracht in dit artikel, vormen voor Roermond en omgeving een eerste informatiebron over de regionale fotografiegeschiedenis. Voor degenen die hun oude foto's willen dateren biedt het overzicht een goed uitgangspunt. Zelf vond ik het bijzonder boeiend om al deze feitjes te ontdekken en hieruit een beeld te destilleren van de gebeurtenissen in het 19de-eeuwse Roermond.

Jos Erdkamp

Het geëerde publiek van Roermond en omstreken zij hierdoor verwittigt, dat door het stellen van een nieuwen bouw het licht mijner werkplaats benoemen wordende, ik genoodzaakt ben mijn **ATELIER** te verplaatsen, reden waarom ik verhindert word voorloopig Photographische Portretten te vervaardigen.

Ik koester de hoop zoo spoedig mogelijk een nieuw **Photographisch Atelier** te kunnen oprigten, hetwelk ik dan onmiddellijk door tussekenkomst van dit weekblad aan mijne geachte begunstigers bekend zal maken.

Theod. Diepenbach,
Photograph.

Advertentie Maas- en Roerbode
T. Diepenbach 1-10-1870

Lijst van Roermondse fotografen

Aa, Fr. G. van Steensel van der zie: Steensel van der Aa, Fr. G. van Akkermans, P. 1866. Reizend fotograaf.
Bieber, Elisabeth zie: Penning (weduwe).
Bignell, John (geb. 19-3-1874 te Den Haag) januari 1898 — vertrek 15 juni 1900: Stationsplein E 67 = Hotel Kleyn en Godsweetersingel 1. Zeer waarschijnlijk fotograaf van atelier Tollens.
Dandoy, H. midden 1870. Reizend fotograaf.
Diepenbach (weduwe) (= Elisabeth Albertine Henriette Mischke, geb. 5-1-1842 te Huith, gest. omstreeks 11-4-1895 te Crefeld). Begin februari 1876-begin februari 1877: Zwartbroek 339.
Diepenbach, Adolph Bernhard August (geb. 9-4-1837 te Coesfeld, gest. 26-1-1876 te Roermond) midden 1870: Kloosterwand D 58? begin mei 1871-september 1871: Oliestraat D 276 begin december 1871-januari 1876: Zwartbroek 339. Na het overlijden wordt de zaak door de weduwe voortgezet.
Diepenbach, Th. 1 oktober 1867-eind 1867: Oliestraat 522 19 april 1868-15 augustus of 13 oktober 1868: Buiten Op 30 half mei 1869-eind september 1869: Achter Kloosterwand 458 11 december 1869-1 oktober 1870:

Huisman, E. rond 25 mei 1861. Reizend fotograaf.
Jacobs 1888 Reizend fotograaf, afkomstig uit Brussel.
Lasinsky (weduwe) (= Elise Mischke, zie ook: Diepenbach (weduwe) maart 1891-juli 1894: Zwartbroek C 189.
Lasinsky, Wilhelm Adolph (geb. 6-2-1849 te Keulen, gest. 28-2-1891 te Roermond) begin februari 1877-1880(?): Zwartbroek D 339 1880 (niet later)-februari 1891: Zwartbroek C 189. Na het overlijden wordt de zaak door de weduwe voortgezet.
Lorient, J. vestiging begin mei 1860-maart 1861: Brugstraat 231 april 1861-april 1866: Achter de Luif 111 = Markt 111. Onder aan de Markt 111 april 1866-augustus 1866 (laatste gegeven): Brugstraat 231.
Vergulder, fotograaf, winkelier. Reisde ook rond, maar was gevestigd in Roermond.
Maas, A. B. midden 1891 op de kermis. Reizend fotograaf.
Maas, P. 1878 of 1879 midden 1885 op de kermis. Reizend fotografe, afkomstig uit Den Haag.
Mischke, Elisezie: Diepenbach (weduwe) en Lasinsky (weduwe).
Neerlandia augustus 1890: Hamstraat 34. Reizend fotograaf. Volledige naam Photographie 'Neerlandia' Amsterdam.
Penning (weduwe) (= Elisabeth Bieber, geb. 4-11-1848 te Düsseldorf) 1 april 1883-vertrek 1 april 1886: Meelwaag C 16a = Munsterplein.
Penning, Wilhelm (geb. 14-5-1848 te Bonn, gest. 24-3-1883 te Roermond) 1876 tot half oktober 1876 fotograaf bij weduwe Diepenbach eind oktober 1876-1879 (of later): Meelwaag D 8 midden 1882 (of eerder)-24-3-1883: Meelwaag C 16a = Munsterplein. Fotograaf en winkelier in schilderijen. Na het overlijden wordt de zaak door de weduwe voortgezet.
Reyners, A. 27 juli 1850 t/m 5 september 1850 Reizend daguerreotypist
Rijken, Henri vestiging eind mei 1861: Brugstraat 231 augustus 1863 (laatste gegeven): Markt 132.
Rocheblanc, F. tweede helft 1867: Neerstraat Reizend fotograaf.
Sax, L. en Cie. begin februari 1858 t/m 14 maart 1858: Zwamakerstraat 955. Reizend fotograaf.
Schomers, Johannes Hubertus (geb. 8-1-1843 te Roermond) 1877: Herten (?) vestiging 15 mei 1880-vertrek 15 juni 1883: Minnebroederswal C 206.
Schoonhoven, Van midden 1865: Varkensmarkt 598. Reizend i2 fotograaf (?).
Schwartz, Balduin 9 september 1865-november 1865: Achter Kloosterwand 458. Reizend fotograaf, gevestigd in Keulen.
Sellbach, Ed. 1863 t/m oktober 1863. Reizend fotograaf, gevestigd in Crefeld.
Sernits, Albertus zie: Zernits, Albertus.
Steensel van der Aa, Fr. G. van half juni 1890-december 1890, Fotografisch atelier 'Studio': Hotel Kleyn, Stationsplein. Reizend fotograaf.
Swaab, Jozef maart 1891-?: Café G. van Saan, hoek Veldstraat en Stationsplein. Reizend fotograaf.
Tollens, H. J. 21-1-1891—3-3-1894 (laatste gegeven): Hotel Kleyn = Stationsplein E 67 april 1897 (of eerder) - tot in 1900: Godsweetersingel E 66a Beëindiging in 1905. Had ook vestigingen in Dordrecht en Eindhoven. Tollens was waarschijnlijk niet zelf in Roermond werkzaam.
Weber, Josephus Martinus (geb. 16-8-1870 te Dordrecht) begin april 1895-vertrek 10 januari 1898: Stationsplein E 67 = Hotel Kleyn. Zeer waarschijnlijk fotograaf van atelier Tollens.
Weers, Cornelis Gijsbertus (geb. 21-8-1870 te Den Helder) 1896-tot na 1900: Christoffelstraat 18 Er is een verbinding geweest met O. Hegemann, maar de aard hiervan is verder onbekend.
Weijnen, P. maart 1855. Reizend fotograaf.
Zernits, Albertus (of Sernits, geb. 19-4-1838 te Rees) tweede helft 1869-1873 (laatste gegeven) 1875: Schuitenbergh 155 Gedurende bovenstaande jaren gevestigd fotograaf in 1882, 1883, 1884 aanwezig als reizend fotograaf.

EEN LIJST VAN BRONNEN IS VOOR
BELANGSTELLENDEN BIJ DE AUTEUR
VERKRIJGBAAR.

Achter Kloosterwand D 58.
Reizend fotograaf, gevestigd in Kleef. Gevestigd in Roermond vanaf 1-10-1869.
Elewijck, Jean François van (geb. 6-5-1825 te Brussel) vestiging midden 1863-eind november 1863: Neerstraat 313 eind november 1863-vertrek 17 juli 1868:
Hegstraat 683 en/of 684.
Gemert, Aug van 1863: H. Geeststraat. Reizend fotograaf.
Gerretse(n), Anton Wilhelm (of Gerritzen, geb. 17-2-1838 te Cleef) begin 1866 enige tijd aanwezig in 1867, 1869 (Achter Kloosterwand 457a), 1870. Reizend fotograaf.
Goen(?), C. J. van der 1864. Reizend fotograaf, afkomstig uit Weert.
Hegemann, O. & E. Bingen september 1894-oktober 1900: Schoenmakersstraat vanaf oktober 1900: Christoffelstraat 18.
Hoppe, K. 1892. Reizend fotograaf, afkomstig uit Düsseldorf.
Horn, J. rond 8 oktober 1859. Reizend fotograaf.